

1. Muziek in de kerk: wat is de basis?

Zang en muziek in de kerk heeft een aantal wezenlijke functies:

- a. Het is lofzang en aanbidding waarin we uitdrukking geven aan onze verbondenheid met God, onze dankbaarheid, ons vertrouwen, onze eerbied, en ook onze vragen en twijfels.
- b. Het is een vorm van 'gemeenschap oefenen' waarin we onze stemmen en onze ademhaling op elkaar afstemmen om samen één te zijn in aanbidding.
- c. Het is een manier om religieuze beleving op te roepen en emotie te uiten, om de geloofsinhoud te laden landen of erop te mediteren.
- d. Het zingen is een ritueel waarmee de gemeenschap uit de toeschouwersrol wordt getrokken en actief instemt met datgene waarover het in de kerk gaat.

2. Stromingen

Muziek raakt ons, positief of negatief. Wat de één prachtig vindt, werkt de ander op de zenuwen. Dat heeft met nestgeuren te maken en met de routes waarlangs ons leven is gelopen, met positieve of negatieve ervaringen met de milieus waarmee we de muziek associëren. Ik noem maar wat stromingen die in De Ark langskomen:

- a. Traditioneel: de Psalmen, Johan de Heer – eerbiedig en warm, met teksten die een traditionele geloofsleer ademen (met zinnen als 'Als de zonde mij benauwt').
- b. Liturgisch: typisch Liedboek-repertoire, poëtisch zeer verzorgde teksten en melodieën die oefening vergen, omdat de lof aan God ons wel wat moeite mag kosten.
- c. Evangelisch: zie Opwekking en de Evangelische Liedbundel, liederen met een sterk getuigend karakter, meestal vlot en makkelijk in het gehoor liggend.
- d. Christian rock: muziek van christelijke populaire bands, van Johnny Cash tot Casting Crowns, vaak met sterke Engelstalige teksten waarin ook vragen en verzet een plek hebben. Gevraagd in jeugddiensten, trouwvieringen, soms uitvaarten.

3. Intenties

Met welke intentie zing je of luister je naar muziek? Wat trekt je aan in het zingen? Ook dat is niet voor iedereen hetzelfde. Je zou het kunnen uitzetten op een schaal, waarop je ergens in het midden kunt zitten, of aan het ene of andere uiteinde.

Aan de éne kant staat de eerbied voor de heilige God, voor wie je plechtig en stijlvol je eerbied wilt vormgeven. Aan de andere kant staat dat je je geloof en je gevoel wilt uitleven, 'lekker zingen' waarin je jezelf helemaal kwijt kunt.

Beide zijn 'geldig' maar er zijn niet veel liederen waarin beide uitersten samenkomen. Ze zijn er wel – dat zijn de liederen die als verbindend worden ervaren voor de hele gemeenschap. Momenteel is lied NLB 416 daar een voorbeeld van. *Het is misschien de moeite waard om van zulke liederen een lijstje aan te leggen, waarvan er in elke dienst in ieder geval één gezongen wordt.*

4. De Ark: alle soorten zijn aan boord

Voor zang en muziek in De Ark kunnen we niet kiezen voor één stroming of één soort intentie. We hebben mensen aan boord van allerlei herkomst en met allerlei voorkeuren en behoeften. Welke keuze we ook maken, we kunnen het nooit zo doen dat iedereen tegelijkertijd aan zijn trekken komt. We kunnen wél waken voor evenwicht tussen de stijlen en stromingen. We zoeken deze balans in elke kerkdienst, en als een kerkdienst met een bijzonder karakter sterk naar een bepaalde kant

overhelt, zoeken we compensatie in de tijd. Bijvoorbeeld: na een expressieve kerkdienst met veel populair repertoire moet er ook plaats zijn voor een ingetogen dienst met meer klassieke muziek, en andersom.

5. De bijbelse Psalmen als band met onze wortels

Weinig liedbundels zijn zó divers als het bijbelse Boek der Psalmen. Daarin staan lange en korte liederen, liederen die stralen van geloofszekerheid en liederen vol twijfel, juichpsalmen en jammerklachten, vlotte teksten en zeer plechtige liederen.

De Psalmen vragen ook in elke tijd weer om nieuwe vormen van uitvoering. In ons psalmboekje staan ze in berijmde vorm, op melodieën uit de 16^e eeuw die destijds vlot en chique tegelijk waren (en waar we in de eeuwen daarna de zwier en het dansritme uitgehaald hebben). Maar je kunt ze ook gregoriaans zingen, en sommige ook in black gospel-versie.

De Psalmen worden in gesprekken weleens afgedaan als oude koek. Maar ze verbinden ons met de Bijbelse tijd. Het is een belangrijke uitdrukking van continuïteit dat we elke kerkdienst in principe beginnen met een bijbelse Psalm. Dat hoeft niet per se in de 16e-eeuwse versie. En het helpt als er, al is het maar in één zin, toelichting bij wordt gegeven.

6. Liedkeuze

Hoe komt de liedkeuze in De Ark tot stand?

- a. In de meeste diensten kiest de predikant de liederen. De organist kiest zelf de stukken die zij/hij speelt voor en na de dienst, na de preek en tijdens de collecte. De muziekgroep doet, als ze meewerkt, een voorstel welke onderdelen ze voor haar rekening neemt. Predikant, organist en muziekgroep volgen daarbij in principe hun eigen inzicht en voorkeuren, meestal zonder onderling overleg. Dat is misschien niet ideaal, maar het waarborgt wel dat er een divers palet aan voorkeuren aan bod komt.
- b. Bij een aantal bijzondere diensten hebben gemeenteleden inbreng in de keuze van liederen en muziek. Dat geldt voor doopdiensten en voor de belijdenis- en bevestigingsdiensten: doopouders, belijdeniskandidaten en ambtsdragers kunnen hun wensen kenbaar maken, en die worden zoveel mogelijk ingewilligd. Zo komen er ook liederen aan bod die de voorganger zelf niet zou hebben gekozen.
- c. Ieder jaar wordt de liedkeuze voor één of meer diensten rond Kerst en Pasen gemaakt in de liturgiecommissie, waarin alle stromingen binnen De Ark vertegenwoordigd zijn.
- d. Het is wenselijk dat in elke kerkdienst in ieder geval enkele liederen voorkomen waaraan de gemeente het hart kan ophalen – die ‘lekker meezingen’. Het is ook wenselijk dat de gemeente in contact blijft komen met liederen die ze nog niet kent.
- e. Proactieve communicatie tussen voorganger, organist en muziekgroep is belangrijk, want hun onderlinge samenspel is sterk bepalend voor de sfeer in de dienst.

7. Begeleiding bij het zingen

De kerk is een van de weinige plekken waar mensen die niet op een koor zitten, samen zingen. Dat is op zich al een kostbaar goed, want zingen is voor ziel en lichaam een gezonde bezigheid. Wel is er goede begeleiding nodig.

De laatste jaren is de zangvaardigheid in De Ark afgenomen. Veel minder mensen dan enkele jaren terug hebben de muzieknoden bij de hand. Het orgelspel is soms eerder volgend dan leidend. Er is geen cantor om te oefenen en te corrigeren.

Vandaar de volgende aanbevelingen:

- a. Waar mogelijk zouden de muzieknoden moeten worden geprojecteerd op het beamerscherf.

- b. Leiding bij het zingen (een cantor) is soms gewenst. Mocht een geschikt iemand op ons pad komen, dan is het goed om daar gebruik van te maken. Leadzangers bij de muziekgroep helpen, maar alleen als ze echt leiding nemen.
- c. Voor de verdeling van het begeleidingsspel tussen orgel en muziekgroep moet niet gekeken worden naar de hoeveelheid ruimte die orgel of muziekgroep innemen, maar naar de best mogelijke begeleiding van de gemeentezang.
- d. Het feit dat meerdere gemeenteleden hun muzikale gaven in de eredienst kunnen ontplooien, is een belangrijk winstpunt van de muziekgroep.

8. Muziek

Over de instrumentale muziek in de kerkdiensten:

- a. De muziek voorafgaand aan de kerkdienst is mede bepalend voor de sfeer waarmee we de dienst ingaan. Het is wenselijk dat organisten en muziekgroep daar rekening mee houden.
- b. De muzikale intermezzo's na de preek kunnen soms aansluiten bij het thema van de dienst, maar dat hoeft niet. Het is wel wenselijk dat de muziek ruimte geeft om de preek te laten landen, dus dat ze een meditatief karakter heeft.
- c. De muziek tijdens de avondmaalsviering wordt al jarenlang via de cd-speler gebracht. Een gemeentelid stelt met zorg de muziek samen. Misschien is het de moeite waard om te kijken of levende muziek ook tot de mogelijkheden behoort.
- d. We hebben ooit in een seizoen diverse keren mensen van buiten onze gemeenschap uitgenodigd om in de diensten te spelen: kinderen van de vioolklas van de muziekschool, een klarinetgroep. Dat is een fraaie vorm van wisselwerking met de buitenwereld.

9. Besluit

We zoeken voor zang en muziek naar diversiteit in balans.

We zoeken daarbij ook de balans tussen gemak en toewijding, en tussen stijl en ontspanning.

Ook voor de 'godsdienst oefening' geldt dat oefening kunst baart: aan zang en muziek moet óók gewerkt worden, willen we de lofzang gaande houden.